

רע"פ 5861/19 - עידן חרפק נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 5861/19

לפני: כבוד השופט ג' קרא

המבקש: עידן חרפק

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בע"פ 11235-06-19 מיום 11.7.2019 שניתן על ידי כב' סג"נ א' אליקים וכב' השופטים ר' בש וא' פורת

בשם המבקש: עו"ד י' דדון

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' סג"נ א' אליקים, וכב' השופטים ר' בש וא' פורת) בע"פ 11235-06-19 מיום 11.7.2019 בגדרו נדחה ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בעכו (כב' השופט ו' חאמד) בת"פ 1046-18.

רקע והליכים קודמים

1. בכתב האישום יוחסו למבקש שני מעשי אלימות כלפי אשתו (להלן: המתלוננת). המקרה הראשון אירע בחודש אפריל 2018, כאשר במהלך ויכוח בין המבקש לבין המתלוננת, הרים המבקש את ידו וניסה לתקוף אותה בעוד שכן אשר נכח במקום, מנע זאת ממנו. המקרה השני התרחש בחודש יולי 2018, בדירתה של המתלוננת, אשר התגוררה בנפרד, כאשר המבקש תקף את המתלוננת תחילה במרפסת ולאחר מכן בתוך הדירה. כתוצאה מכך נחבלה המתלוננת

בפניה ובשפתיה, דם ירד מפיה והיא נזקקה לטיפול רפואי. בשל כך יוחסו למבקש עבירה של תקיפה הגורמת חבלה של ממש כלפי בת זוג לפי סעיפים 380 ו-382(ג) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) ועבירה של ניסיון לתקיפה סתם של בת זוג, לפי סעיפים 382(ב) ו-25 לחוק העונשין.

2. בהכרעת דין מיום 1.5.2019 הורשע המבקש בבית משפט השלום, לאחר שנשמעו ראיות, בשתי העבירות שיוחסו לו.

הרשעת המבקש במקרה הראשון התבססה על העדר סתירות ממשיות בראיות התביעה, על כך שעדויות עדי התביעה תמכו זו בזו, על כך שהתיאור שמסר המבקש תואם עדויות אלו, תוך דחיית הסברו, ולפיו השכן לא הבין את כוונתו, כבלתי משכנע ועל כך שההגנה לא הציגה "ראיה סבירה" לסתירתן. באשר למקרה השני, קבע בית המשפט כי נמצאו סתירות מהותיות בעדויות עדי התביעה, כי התקיימו מחדלי חקירה מצטברים וכי גרסת המבקש נתמכה בראיות נוספות, ובהן תמונות. במישור העובדתי, נקבע כי הוכח שהמתלוננת נטלה סכין וניגשה אל המבקש, ששהה במרפסת, והוא הוציא את הסכין מידיה ובשל כך נפצע בידיו. עוד נקבע כי הוכח מעל כל ספק סביר כי לאחר שהוציא המבקש את הסכין מידיה של המתלוננת, הכה אותה בפניה במכת אגרוף, ובכך גרם לה חבלה ממשית וכן כי דחף את המתלוננת והיא נפלה ארצה. בית המשפט דחה את טענת המבקש כי פעל מתוך הגנה עצמית בכך שהדף את המתלוננת לאחור כשזו ניסתה לפגוע בו. יחד עם זאת, בית המשפט קבע כי לא הוכח שהמבקש תקף את המתלוננת לאחר שנכנסו מן המרפסת לדירה, כפי שנטען בכתב האישום. עוד יש לציין כי בית המשפט מצא כי התקיימו מספר מחדלי חקירה, שגרעו ממשקל ראיות המשיבה ובכלל זה לא נחקרה טענת המבקש כי המתלוננת תקפה אותו אף כי הציג חתכים בכפות ידיו; המשטרה לא ביקרה בדירת המתלוננת, שם התרחש האירוע השני, ולא אספה ראיות מהותיות שהיו עשויות לתמוך בגרסת המבקש ובכך פגעה בזכות המבקש להליך הוגן; לא נבדק קיומן של החבלות הנטענות על גופו של הילד; הודעתה הראשונה של המתלוננת נגבתה בנוכחותה של העדה המרכזית ועדותה זוהמה בשל כך.

3. במעמד הטיעונים לעונש העלה המבקש, לראשונה, טענת הגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית ומחדלי חקירה, שיש בה לשיטתו כדי להצדיק ביטול כתב האישום, גם בשלב זה, ולחילופין הקלה משמעותית בעונש.

4. בגזר הדין, שניתן ביום 5.5.2019, דחה בית משפט השלום את טענת ההגנה מן הצדק בקבעו כי הונחה דעתו כי שיקולי המשיבה, בהחלטתה להעמיד לדין את המבקש, לא היו נגועים בשיקולים זרים או ברשלנות חמורה, אלא היו מבוססים על ראיות לכאורה שהיו בפניה, וכי מסקנות בית המשפט, לאחר שהתרשם באופן ישיר מעדויות עדי התביעה וההגנה, אינן מבטלות זאת.

במכלול שיקולי הענישה, הביא בית המשפט בחשבון כי באירוע השני נחבלה המתלוננת בפיה ודיממה וכן כי מדובר בשתי עבירות של אלימות במשפחה שביצע המבקש בשתי הזדמנויות שונות. לצד זאת, התחשב בית המשפט בחלקה של המתלוננת באירוע, כפי שנקבע בהכרעת הדין, ובהיעדר תכנון מוקדם מצד המבקש. לפיכך, קבע בית המשפט כי מתחם העונש ההולם הינו 4-14 חודשי מאסר ומאסר מותנה וכי לא מתקיימים שיקולי שיקום המצדיקים חריגה מן המתחם. בגזירת העונש בתוך המתחם התייחס בית המשפט לכך שלמבקש אין עבר פלילי, לתרומתו לחברה, לנסיבותיו האישיות המיוחדות ולכך שבתום בירור האשמה לא הורשע המבקש בחלק ניכר מעובדות כתב האישום.

בסופו של יום, דן בית משפט השלום את המבקש ל-10 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו ולעונשי מאסר עמוד 2

5. יצוין, כי לאורך ההליך נגדו היה המבקש עצור עד לתום ההליכים המשפטיים, לרבות בעת מתן גזר הדין, כך שהמבקש נשא בעונש המאסר במלואו, עד ליום 22.5.2019.

6. המבקש ערער לבית המשפט המחוזי על הרשעתו ולחילופין על חומרת עונשו. טענותיו בערעור היו כי יש לבטל את ההרשעה בשל טענת הגנה מן הצדק, זאת על בסיס קביעות בית משפט קמא ביחס לאלימות המתלוננת כלפיו ועל רקע העובדה כי לא הוגש נגדה כתב אישום; ולחילופין - כי יש להתערב בקביעת בית משפט השלום באשר להעדר מהימנותו, לקבל את הסבריו ביחס למעשיו ולאופן פציעתה של המתלוננת ולזכותו; ולחילופין חילופין - לקבוע כי עונשו, שאותו כבר ריצה בשלמותו, צריך היה להסתכם במאסר מותנה בלבד.

7. בפסק דינו דחה בית המשפט המחוזי את הערעור על כל חלקיו. ראשית נדחתה טענת המבקש לקיומה של הגנה מן הצדק. נקבע כי צדק בית משפט השלום בכך שדחה את הטענה וכי גם בחינה בדיעבד אינה מצביעה על רשלנות או שרירות מכוונת מצד המשיבה, שכן המתלוננת נחקרה תחת אזהרה ותיק החקירה נגדה טרם נסגר. ומכל מקום, כך נקבע, המשיבה לא יכולה היתה לדעת כי חלק מגרסת המתלוננת וחלק מגרסת המבקש לא יתקבלו כגרסאות מהימנות, ולא נפל כל פגם בשיקוליה.

בית המשפט המחוזי דחה גם את הערעור על הכרעת הדין גופה, בקבעו כי לא מתקיימים החריגים המצדיקים התערבות בקביעות המהימנות של בית משפט השלום שמצא כי גרסת המבקש באשר להמשך האירוע לאחר חלוף הסכנה, אינה מהימנה. עוד נקבע כי משלא היתה בפי המבקש תשובה משכנעת ואמינה מדוע המשיך להלום במתלוננת גם לאחר שחילץ את הסכין מידיה, אין הוא יכול ליהנות מטענת ההגנה העצמית, שנטל הוכחת סייגיה רובץ על כתפיו.

לבסוף, דחה בית המשפט את הערעור על חומרת העונש תוך שציין כי בשלב זה, לאחר שהמבקש נשא במלוא עונשו עוד לפני הגשת הערעור ובהינתן הבהרת באי כוחו כי אין בדעתם לתבוע פיצוי מן המשיבה או לעשות שימוש בקביעה זו במסגרת הסכסוך המשפחתי עם המתלוננת, מדובר בשאלה תיאורטית. עוד נקבע כי עניינו של המבקש אינו עומד באמות המידה הנהוגות בפסיקה להתערבות ערכאת הערעור בעונש. זאת, לאור הענישה המחמירה בעבירות מסוג זה; העובדה כי מדובר בשתי עבירות שונות; העובדה כי המתלוננת הגיעה לבית חולים בשל כך; ולנוכח העובדה כי למבקש הרשעה קודמת בתיק תעבורה בגינה ביצע עבודות שירות.

המבקש מיאן להשלים עם תוצאות פסק הדין ומכאן בקשת רשות הערעור שלפני.

נימוקי הבקשה

8. הנימוק העיקרי המצדיק מתן רשות ערעור בעניינו, כך לפי המבקש, הוא עיוות הדין שנגרם לו וקיומם של שיקולי צדק. המבקש סבור כי העובדה שהמתלוננת לא הועמדה לדין שעה שנקבע כי תקפה אותו בסכין וגרמה לפציעתו באירוע, היא תוצאה של טעות המבוססת על מגדר ולטענתו, הערכאות דלמטה התעלמו מכך שהסכנה

שנשקפה לו נבעה מפעולת המתלוננת.

9. בנוסף, לשיטת המבקש, טענותיו בדבר הגנה מן הצדק וסייג ההגנה העצמית מעלות שאלות משפטיות החורגות מעניינו הפרטי ומצדיקות מתן רשות ערעור.

טענת ההגנה מן הצדק שהעלה המבקש, מבוססת בעיקרה על כך שההליך נוהל נגדו בעוד שהמתלוננת, לגביה נקבע כי עברה עבירות דומות ויזמה את האירוע האלים, לא הועמדה לדין. נסיבות אלו, לצד מחדלי החקירה שנקבעו בהכרעת הדין, עומדים לדידו בסתירה לעקרונות של צדק והגינות משפטית. עוד חוזר המבקש על טענתו בערעור באשר למועד העלאת הטענות ולהשלכות הכרוכות בכך. המבקש סבור כי בית משפט קמא שגה בהבנתו את ההלכה שנקבעה ברע"פ 1611/16 ורדי נ' מדינת ישראל (31.10.2018) (להלן: עניין ורדי)) והתעלם מהרחבת עקרון ההגנה מן הצדק גם למקרים בהם ההפליה היא פרי מחדל ורשלנות או טעות בשיקול הדעת מצד הרשות, ללא כוונת זדון. כן סבור המבקש כי יש צורך בקביעת עקרונות וכללים ליישום הלכת ורדי ואף טוען כי יש להרחיב את תחולת ההגנה גם למקרים שבהם פעלה הרשות ללא רבב, אם המשך ההליך הפלילי עומד בסתירה לעקרונות של צדק והגינות משפטית, כפי שהדבר בעניינו. המבקש מוסיף וטוען כי יש גם מקום להרחיב את האפשרויות העומדות בפני בית המשפט, מקום בו מתקבלת טענת הגנה מן הצדק, ובכלל זה חריגה ממתחם העונש ההולם על בסיס שיקול זה.

באשר לסייג ההגנה העצמית, טוען המבקש כי יש לראות במכת האגרוף היחידה שיוחסה לו כלפי המתלוננת, חלק ממכלול המעשים המהווים הגנה עצמית. לשיטתו, יש לבחון מחדש את הפרשנות לדרישת סבירות המעשה, כאמור בסעיף 34טז לחוק העונשין, כך שלא כל תקיפה - ובעניינו: מכה בודדת שבוצעה לאחר חלוף הסכנה, אך באה כתגובה לה, תמנע את האפשרות להיכנס בגדרו של סייג ההגנה העצמית.

דין והכרעה

10. לאחר עיון בבקשה על נספחיה, הגעתי לכלל מסקנה כי דין בקשת רשות הערעור להידחות.

כידוע, רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים המעלים שאלה בעלת חשיבות ציבורית או כללית החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים או במקרים שבהם מתעורר חשש לאי-צדק מהותי או לעיוות דין (רע"א 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לב(3) 123 (1982); רע"פ 3667/14 קראדי נ' מדינת ישראל (1.6.2014)). חרף אופן הצגת הדברים, הרי שהטענות המנויות בגדרה נוגעות לנסיבות הפרטניות של המקרה ומשכך אינן מצדיקות מתן רשות ערעור. כך גם לא שוכנעתי כי נגרם למבקש עיוות דין או אי-צדק מהותי המצדיק את התערבותו של בית משפט זה.

11. ראשית יש לציין, כי טענת המבקש להגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית נדונה בערכאות דלמטה, ודרכו של המבקש לא נחסמה בשל מועד העלאתה, בעת הטיעונים לעונש.

שנית, ביסודו של דבר, טענותיו של המבקש מתייחסות לעניין יישום הלכת ורדי ונפקותה לעניינו. בעניין זה לא מצאתי כי נפל פגם המצדיק מתן רשות ערעור או כי השאלות שעליהן מצביע המבקש חורגות משאלת אופן יישום הלכת ורדי.

אכן, טענת הגנה מן הצדק עשויה לקום גם ביחס לאכיפה שאין מאחוריה כוונת זדון, עם זאת, עמד על כך המשנה לנשיאה בעניין ורדי (בפסקה 99) בקבעו כי:

"ודוק, משמעות הדברים היא כי ניתן עקרונית, לראות במחדלי הרשות, או במעשיה הרשלניים משום 'פגם', אשר יש בו כדי לפתוח את שערי המבחן התלת-שלבי שנקבע בהלכת בורוביץ'. ברי כי אין בכך כדי ללמד שיש לייחס משקל ממשי לכל טענה באשר לטעות, או למחדל מצד רשויות האכיפה, אלא לליקוי מהותי שכזה".

הנה כי כן, בעניין ורדי סויגה ההלכה למקרים נדירים וחריגים בלבד ועניינו של המבקש אינו בא בגדרם. בעניינו, צדק בית משפט קמא בקבעו כי המשיבה לא יכולה הייתה לדעת כי חלק מגרסת המתלוננת וחלק מגרסת המבקש לא יתקבלו כגרסאות מהימנות, ובכך שקבע כי לא נפל פגם בשיקוליה בהעמדתו לדיון. עוד יש לציין כי בפועל בחן בית המשפט קמא שמא נגועה התנהלות המשיבה ברשלנות, והשיב על כך בשלילה. משכך, ולנוכח העובדה כי אותם מחדלי חקירה שנקבעו בהכרעת דינו של בית משפט השלום השליכו על משקלן של ראיות התביעה ועל כך שבסופו של יום, הורשע המבקש רק בחלק מצומצם מן המסכת העובדתית שיוחסה לו בכתב האישום. לכן, לא מצאתי כי התקיים בעניינו של המבקש ליקוי מהותי המאפשר לו לחסות תחת טענת ההגנה מן הצדק בשל עצם ניהול ההליך.

12. באשר לטענת המבקש להרחבת סייג ההגנה העצמית, מצאתי כי צדק בית משפט קמא בהתייחסו לסוגיה זו תוך שהדגיש כי לא עלה בידי המבקש לתת תשובה מספקת ביחס לפגיעה במתלוננת לאחר שהסכנה חלפה. כפי שכבר נקבע בפסיקה:

"על ההגנה להתבצע רק מרגע שהמעשה דרוש באופן מיידי על מנת להדוף את התקיפה, ועליה להיפסק מרגע שלא נדרש עוד מעשה התגוננות על מנת להדוף את התקיפה" (ע"פ 4191/05 אלטגאוז נ' מדינת ישראל).

ניכר כי המבקש לא חוסה תחת סייג זה שעה שפגע במתלוננת לאחר שחילץ הסכין מידה, ומשכך, אין לקבל את הטענה בדבר הגנה עצמית ומכל מקום, לא מצאתי כל סיבה המצדיקה דיון בשאלת הצורך בהרחבת הפרשנות באשר לסבירות המעשה וכפועל יוצא מכך לסייג ההגנה העצמית בנסיבות המקרה דנן.

13. אציין עוד כי לאמיתו של דבר, הטענה לעיוות דין מתבססת על דחיית טענות המערער להגנה מן הצדק ולקיומה של הגנה עצמית. אולם טענות אלו נדחו לגופן, על רקע נסיבות המקרה, ובדין כך.

14. עוד יש להדגיש כי חלקה של המתלוננת והעובדה כי חלק ניכר מהמעשים שיוחסו למבקש בכתב האישום לא הוכחו, וכי נפלו בעניינו של המבקש מחדלי חקירה ממשיים, עמדו לנגד עיניו של בית משפט השלום והיו בין שיקוליו בגזירת הדין. ומכל מקום, אין הבקשה שלפני מתייחסת להיבט זה.

15. סוף דבר, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ה' בטבת התש"פ (2.1.2020).

שׁוֹפֵט
